

Deklaracja z Turku, 2 grudnia 1990.

[Biblioteka Praw Człowieka pragnie wyrazić swoje uznanie dla Instytutu Henry Dunant'a za wkład w pracę nad niniejszym dokumentem.]

[Odpowiednie Organy Organizacji Narodów Zjednoczonych,]

Przywołując potwierdzoną w Karcie Narodów Zjednoczonych i Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka wiarę w godność i wartość osoby ludzkiej;

Mając na uwadze, że sytuacje wewnętrznej przemocy, niepokoju, napięć lub stanów wyjątkowych są ciągłym powodem niestabilności i źródłem wielkiego cierpienia w wielu rejonach świata;

Zatroskane faktem, iż w sytuacjach takich prawo i zasady humanitarne niejednokrotnie były przedmiotem pogwałcenia;

Mając za razem świadomość znaczenia respektowania istniejących praw i norm humanitarnych;

Zauważając, iż prawo międzynarodowe w zakresie praw człowieka i norm humanitarnych stosowanych w razie konfliktu zbrojnego nie stanowi odpowiedniej ochrony istnień ludzkich na w sytuacji wewnętrznej przemocy, niepokoju, napięć ani stanów wyjątkowych;

Potwierdzając, iż jakiegokolwiek naruszenie zobowiązań regulujących prawa człowieka na ewentualność powszechnych sytuacji wyjątkowych musi pozostawać w zgodzie z granicami wyznaczonymi przez prawo międzynarodowe; iż pewne prawa nigdy nie mogą zostać naruszone, jak również że prawo międzynarodowe nie zezwala na jakiegokolwiek odstępstwo w czasie stanów wyjątkowych;

Potwierdzając, iż środki mające na celu derogację muszą być podejmowane w zgodności z przepisami proceduralnymi mającymi swoje źródło w owych instrumentach, iż wprowadzenie przez Państwo stanu wyjątkowego musi być ogłoszone oficjalnie, publicznie i z zachowaniem odpowiednich norm prawnych, iż skuteczność środków derogujących/ owe zobowiązania będzie ściśle ograniczona koniecznością wynikłą z konkretnej sytuacji, ponadto iż środki takie nie mogą być dyskryminujące ze względu na rasę, kolor, płeć, język, religię, społeczne, narodowe, bądź etniczne pochodzenie;

Mając świadomość, iż w sytuacjach nie uregulowanych przez prawa człowieka ani instrumenty humanitarne, wszelkie osoby i grupy pozostają pod ochroną zasad prawa międzynarodowego wyprowadzonych z utrwalonych zwyczajów, zasad człowieczeństwa i nakazów powszechnego sumienia;

Wierząc w wagę ugruntowywania i dalszego rozwoju norm postępowania wiążących wszelkie osoby, grupy i rządy w sytuacji wewnętrznej przemocy, niepokoju, napięć lub stanów wyjątkowych;

Wierząc ponadto w konieczność rozwoju i ścisłej implementacji ustawodawstwa krajowego skutecznego w owych sytuacjach, wzmacniania współpracy niezbędnej dla skuteczniejszej implementacji norm krajowych i międzynarodowych, w tym międzynarodowych mechanizmów kontroli, upowszechniania i nauczania owych norm;

Ogłaszają Deklarację Minimalnych Standardów Humanitarnych.

Artykuł 1

Niniejsza Deklaracja potwierdza minimalny standard humanitarny właściwy w każdej sytuacji, uwzględniając sytuacje wewnętrznej przemocy, niepokoju, napięć lub stanów wyjątkowych, który nie może w żadnym razie być przedmiotem derogacji. Niniejsze standardy muszą być respektowane niezależnie od tego, czy stan wyjątkowy został ogłoszony.

Artykuł 2

Niniejsze standardy winne być respektowane i stosowane wobec wszystkich osób, grup i rządów niezależnie od ich statusu prawnego i bez nieprzyjaznej dyskryminacji.

Artykuł 3

1. Każdy winien wszędzie posiadać prawo bycia uznanym za osobę w świetle prawa. Każda osoba, nawet jeżeli jej wolność została ograniczona, jest uprawniona do poszanowania jej godności, honoru, przekonań, wolności myśli, sumienia i praktyk religijnych. Niezależnie od okoliczności winna być ludzko traktowana, bez jakiegokolwiek nieprzyjaznego rozróżnienia.
2. Następujące akty są i winny pozostać zakazanymi:
 - a. Pogwałcenie życia, zdrowia, bądź fizycznej lub psychicznej integralności osoby ludzkiej, w szczególności morderstwo, tortury, okaleczenie, gwałt, jak również brutalne, nieludzkie i poniżające traktowanie, bądź inne kary uwłaczające godności człowieka;
 - b. Kary zbiorowe wobec osób i ich własności;
 - c. Branie zakładników;
 - d. Praktykowanie, zezwalanie, bądź tolerowanie mimowolnych zaginięć jednostek, w tym porwań i niepotwierdzonych zatrzymań;
 - e. Grabież
 - f. Umyślne uniemożliwienie dostępu do niezbędnej żywności, wody pitnej i leków;
 - g. Groźby bądź prowokowanie do któregośkolwiek z powyższych aktów.

Artykuł 4

1. Każda osoba pozbawiona wolności winna być przetrzymywana w znanych miejscach odosobnienia. Dokładne informacje na temat zatrzymania i miejsca pobytu, łącznie z transferem, winny być bezzwłocznie udostępnione rodzinie, pełnomocnikowi, jak i wszystkim innym osobom posiadającym w zakresie owej informacji interes prawny.
2. Każdej osobie pozbawionej wolności przysługuje prawo do kontaktu ze światem zewnętrznym, łącznie z pełnomocnikiem, zgodnie z uzasadnionymi regulacjami ogłoszonymi przez kompetentną władzę.
3. Skuteczne środki ustalenia miejsca lub stanu zdrowia osób pozbawionych wolności, jak również identyfikacji władzy która zdecydowała bądź zastosowała w praktyce pozbawienie wolności, łącznie z *habeas corpus*, winny być zagwarantowane. Każdy pozbawiony wolności w wyniku aresztu bądź zatrzymania winien mieć zagwarantowany dostęp do postępowania w drodze którego sąd niezwłocznie zbada legalność zatrzymania, a w razie jej naruszenia zarządzi zwolnienie.
4. Zapewnia się ludzkie traktowanie wszystkim osobom pozbawionym wolności, włączając w to zaopatrzenie w odpowiednią żywność i wodę pitną, godny ubiór i zakwaterowanie, jak również gwarancje w zakresie zdrowia, higieny, warunków pracy i socjalnych.

Artykuł 5

1. Ataki na osoby nie biorące udziału w aktach przemocy są zakazane niezależnie od okoliczności.
2. W razie nieuniknionej konieczności użycia siły, jej stosowanie winno pozostać proporcjonalne do wagi przestępstwa, bądź zamierzonego celu.
3. Broń, materiały i inne metody zakazane w międzynarodowych konfliktach zbrojnych nie mogą być wykorzystane niezależnie od okoliczności.

Artykuł 6

Zakazane są akty lub groźby przemocy, których przewidywalnym skutkiem jest szerszenie terroru wśród ludności.

Artykuł 7

1. Przesiedlenia ludności, bądź ich grup nie mogą być zarządzane, chyba że wymagają tego względy ich bezpieczeństwa lub imperatywne wymogi. Przesiedlenia takie winny być przeprowadzone z zachowaniem wszelkich środków, mających na celu zapewnienie odpowiednich warunków schronienia, higieny, zdrowia, bezpieczeństwa i odżywiania w trakcie transferu i przyjęcia ludności. Osobom lub grupom przesiedlonym winno się umożliwić powrót do miejsca zamieszkania niezwłocznie po ustaniu przyczyn, z powodu których przesiedlenie nastąpiło. Wszelkie wysiłki zostaną podjęte w celu umożliwienia tym z przesiedlonych, którzy wyrażają taką wolę, pozostania razem. Członkowie rodzin wyrażający wolę pozostania razem, powinni mieć taką możliwość. Osobom przesiedlonym przysługuje wolność poruszania się po terytorium, mogąca być przedmiotem jedynie takich ograniczeń, które wynikają z potrzeb bezpieczeństwa przesiedlonych, lub bezwzględnych wymogów bezpieczeństwa.
2. Nikt nie może być zmuszonym do opuszczenia swojego terytorium.

Artykuł 8

1. Każda istota ludzka posiada niezbywalne prawo do życia, będące przedmiotem ochrony prawnej, którego nie można w arbitralny sposób pozbawiać.
2. Niezależnie od niezbywalności prawa do życia i zakazu ludobójstwa w istniejących prawach człowieka i instrumentach humanitarnych, następujące postanowienia stanowią obowiązujące minimum.
3. W państwach w których nie zniesiono jeszcze kary śmierci, może ona grozić tylko w następstwie popełnienia najpoważniejszych przestępstw. Nie wykonuje się kary śmierci na kobietach ciężarnych, matkach małych dzieci, ani na dzieciach, które w chwili popełnienia czynu nie miały ukończonych 18 lat.
4. Kara śmierci jest wykonywana po upływie co najmniej 6 miesięcy od ogłoszenia prawomocnego wyroku.

Artykuł 9

1. Nie wydaje się wyroków ani nie wykonuje kar na osobach uznanych winnymi popełnienia przestępstwa, bez uprzedniego osądzenia przez legalnie wyłoniony sąd, z zagwarantowanymi wszelkimi prawami procesowymi uznawanymi za niezbędne przez wspólnotę międzynarodową. W szczególności:
 - a. Procedura winna gwarantować oskarżonemu niezwłoczną znajomość zarzucanych przestępstw, odbycie procesu w rozsądnym terminie, jak również przyznawać oskarżonemu przed i w trakcie trwania procesu wszelkie konieczne prawa i środki obrony;
 - b. Skazanie za popełnione przestępstwo może mieć miejsce jedynie w konsekwencji indywidualnej odpowiedzialności karnej;
 - c. Do skazania prawomocnym wyrokiem na podstawie prawa, nikt nie może być uznany za winnego przestępstwa;
 - d. Oskarżonemu o popełnienie przestępstwa gwarantuje się prawo obecności w toczącym się przeciwko niemu postępowaniu;
 - e. Nikt nie może być zmuszonym do zeznawania przeciwko sobie, bądź przyznania się do winy;
 - f. Nikt nie może być ponownie sądzonym, ani karanym za przestępstwo, za popełnienie którego został już prawomocnie skazany, bądź uniewinniony zgodnie z materialnym i proceduralnym prawem karnym;
 - g. Nikt nie może zostać skazanym za działanie bądź zaniechanie nie będące przestępstwem w świetle obowiązującego prawa karnego w momencie popełnienia czynu;

Artykuł 10

Każdemu dziecku przysługuje prawo do środków ochrony koniecznej ze względu na fakt bycia nieletnim, jak również udziela się potrzebnej pomocy i opieki. Dzieci do lat 15 nie są rekrutowane ani nie mogą wstępować do sił zbrojnych, grup zbrojnych, ani nie biorą udziału w aktach przemocy. Podejmuje się wszelkie wysiłki w celu uniemożliwienia osobom poniżej 18 roku życia udziału w aktach przemocy.

Artykuł 11

Z uwagi na bezwzględne wymogi bezpieczeństwa uważa się za konieczne postępowanie z osobami, wobec których zastosowano zakaz opuszczania miejsca pobytu, internowanie, bądź zatrzymanie administracyjne, w drodze prawem przewidzianej procedury, gwarantującej wszelkie prawa procesowe uznane za niezbędne przez wspólnotę międzynarodową, łącznie z prawem do wniesienia odwołania i okresowej kontroli.

Artykuł 12

Ranni i chorzy, niezależnie od okoliczności, jak również niezależnie od ich udziału w aktach przemocy, winni być chronieni i ludzko traktowani, jak również udziela się im bez zbędnej zwłoki i w najszerszym możliwym zakresie koniecznej ze względu na ich stan opieki medycznej i troski. Nie stosuje się przy tym żadnych innych podziałów, niż te wynikające ze stanu zdrowia.

Artykuł 13

Podejmuje się niezwłocznie wszelkie możliwe środki w celu poszukiwania i zabrania rannych, chorych i zaginionych jak również w celu ochrony owych osób przed grabieżą i złym traktowaniem, w celu zapewnienia odpowiedniej opieki; jak również w celu poszukiwania zmarłych, chroniąc zwłoki przed profanacją lub okaleczeniem i chowając je z szacunkiem.

Artykuł 14

1. Personel medyczny i religijny winien być chroniony i traktowany z szacunkiem, jak również winien mieć zagwarantowaną możliwość pełnienia swoich obowiązków. Ponadto nie będzie zmuszanym do czynów niezgodnych ze swoją humanitarną misją.
2. Nikt nie może być karany za podjęte zgodnie z etyką medyczną zabiegi medyczne, niezależnie od tego komu udzielono pomocy.

Artykuł 15

W sytuacji wewnętrznej przemocy, niepokoju, napięć lub stanów wyjątkowych organizacjom humanitarnym przyznaje się wszelkie konieczne do prowadzenia działań humanitarnych udogodnienia.

Artykuł 16

Przestrzegając powyższe zasady podjęte zostaną wszelkie środki konieczne dla celu ochrony grup, mniejszości i osób, łącznie z ich tożsamością i godnością.

Artykuł 17

Przestrzeganie powyższych standardów nie wpływa na status prawny jakiegokolwiek władzy, grupy, ani osób mających swój udział w sytuacji wewnętrznej przemocy, niepokoju, napięć lub stanów wyjątkowych.

Artykuł 18

1. Żaden z obowiązujących standardów nie może być interpretowany jako ograniczający ani podważający jakichkolwiek postanowienia praw człowieka lub instrumenty humanitarne.
2. Żadne ograniczenia ani naruszenie podstawowych praw człowieka uznanych lub istniejących w jakimkolwiek państwie mocą prawa, traktatów, regulacji, zwyczaju lub zasad człowieczeństwa nie mogą mieć miejsca, pod pretekstem ich nieobecności wśród powyższych standardów, lub uznawania w węższym zakresie.